

Arad. Kir. kath. főgymnasium önképzőköre részéről:

Indokolt-e az emberek ellenszenve a hullók és kételtűek iránt?

— Értekezés —

A természet háztartásában minden oly bölcsen, oly előrelátóan van berendezve! Minden egyes fajnak, sőt minden egyének meg van a maga szerepe, hivatása; egyik kiegészíti, avagy ellensúlyozza a másikat, de mindenik tevékenységének végcélja az, hogy világrendünkben ez a bámulatos törvényszerűség fennmaradjon. És mégis az ember a felületes szemlélő egyesektől megtagadja ezt az elismerést; megvetéssel, undorral fordul el állatvilágunk két osztályától: a hullók és kételtűektől.

Az emberek ez ellenszenve e két osztály képviselői iránt, ugyszólván ösrégi. Ha megfigyeljük a régi klasszikus népek mondáit, elmélkedünk a középkor babonás regéin, vagy átlapozzuk a korunk népének gondolkozás módját oly híven visszatükröző népmeséket, számos példa bizonyítja, hogy mindannyian a természet káros, rémes elemeinek személyesítőit ez állatok sorából vették.

A sárkányok és egyéb szörnyek fantasztikus alakjaival az ős-mondákban gyakran találkozunk. Herakles 12 munkája között ott van a lernaihydra, a melyet hősünk — minthogy levágott fejei nyomán tüstént ujak nőttek — csak úgy tudott elejteni, hogy friss sebeit kiégette. (Mily szembetűnő a rokonság e «hydra» és hullóink között, kiknél tudvalevőleg szintén nagy a visszapótló képesség!)

S ha felütjük a németek nagy époszát, a «Niebelung-ének»-et, olvashatjuk, hogy Siegfriednek arájáért egy tüzet okádó sárkánnyal kell megküzdenie. — Hogy a műköltészet teréről is szolgáljunk példával, jellemző, hogy Schiller «A buvár» czimű kitűnő balladájában — a midőn a legnagyobb iszonyatot akarja kelteni — e szavakat adja hőse szájába:

«... Szemem remegve nézett ott alá,
Mint töltik meg e pokoli hely torkát,
A sárkányok, götétek, szalamandrák.»

S ki ne ismerné nagy Petőfink bájos regéjét, a «János vitéz»-t? Ki ne aggódott volna Jánosunk sorsáért, a midőn Tünderország felé haladtában:

«... Egy nagy sárkány kigyó
Áll itt a kapuban:
Elyelne hat ökröt
Akkora szája van!»

De ne gondoljuk, hogy csak az ó kor naiv felfogása, a középkor babonás nézete alkotott magának ily rémképeket e két rend tagjairól, — felvilágosodott, a modern ember is utálattal fordul el a békák hideg, nyálkás testétől, sikongatva fut a leg-

ártatlanabb kis gyík elől. Sőt a gyermekek nem egyszer kegyetlen üldözésekkel riasztják el őket az emberlakta helyekről, s gyakran dorongokkal ütik le a védtelen állat tagjait!

S miért ez általános gyűlölet?

Mert a természet nem ruházta fel őket tetszetős külsővel, szemnek jól eső idomokkal. — Ám a józanul gondolkodó nem indul a külszín után, hanem mindenben a belső becsét, a valódi értéket tekinti.

Vessük tehát mértékbe a kárt és a hasznot, a melyet a hüllők és kételtűek nyújtanak!

Természetesen a csuszó-mászók soraiban is — mint bármely más osztályban — akadnak kártékony fajok. Ide tartoznak a krokodilusok különféle fajai, majd a mérges-kigyók, a melyekkel különösen a forró övek lakói állanak örökös küzdelemben. Így az utazók veszedelme az amerikai csörgő-kigyó; Indiát a szemüveges kigyó lakja, s kontinensünkön a viperák — a hüllők osztályának e «tigrisei» ellen kell küzdenünk.

De a műveltség, a civilizáció terjedtével ez állatok szaporodását is meggátolják. Észak-Amerika krokodilusa: a kajmán már kihaló félben van és most megakadnak a benszülöttek, hogy honnan vegyék egyik főkereskedelmi cikküket a *krokodilbőrt*?! A kigyómarások ártalmatlanná tételére már számos módot ismerünk; azon felül irtjuk őket minden erővel. Kelet-Indiában 1889-ben 577,770 megölt mérges kigyót mutattak be az angol kormánynak, mely ezért a benszülötteket jelentékeny jutalomban részesíti.

S ezek után, ha figyelembe vesszük, hogy kigyóinknak csak körülbelül $\frac{1}{5}$ része mérges, s a vérengző egyedek száma elenyésző csekély ez osztály hasznos képviselőihez mérve, arra a következtetésre jutunk, hogy a kár serpenyője nagyot billen a haszonéval szemben, a melyet ez állatok éppen nem jelentéktelen mennyiségben nyújtanak az emberi társadalom osztályainak.

Nem is képzelnők, hogy a békák is, e farkatlan, nyálkás bőrű, megvetett egyedei állatvilágunknak mily hasznot hajtanak számos káros rovar folytonos pusztítása által; sőt egyeseknek a béka-czomb kedves eledelük. — A gyíkok szintén nagy hálánkra érdemesek, mert csaknem kizárólag rovarok képezik táplálékukat. A szakember méltányolja is e szolgálataikat, s kultur-államaink kertészei elő is mozdítják könnyebb megélhetésüket. — Spanyolország lakói házi állatként a szobában tartják a *chamaelcont*, a hol őket a legyek különben türhetetlenné váló csipéseitől óvja meg.

Mondhatnók azonban a legjelentékenyebb jövedelmi forrást képezik a *teknősök*, a melyek páncéljaikkal az ipar egy fontos ágának adnak tápot. A csinos fésük, majd a legkülönbözőbb disztárgyak és csecse-becsék, melyek asztalainkat díszítik, az értékes és gyakran igen drága hajtük, a melyek hölgyeink hajfonatait összetartják, a hamutartók, melyek viszont a férfiak dohányzó asztalának nélkülözhetetlen kiegészítő-részei, — mind a teknősök páncéljaiból készülnek. Különösen az Indiai-Oczeánban tartózkodó

ködő *cserepes teknős-béka* (*Chelonia imbricata*) szolgáltatja a legjobb békateknőt, a melynek kicsiszolása évenként ezer és ezer iparost foglalkoztat. — Az Orinoko és Amazon folyamokban élő *arrau-teknős* pedig az indiánok kedvencz csemegéjét képezi; tojásából készül az ugynevezett teknős-béka-olaj.

E sokoldalú haszonnal szemben el kell némulnia a tudatlanság és kétely vádjainak! Ily hasznos állatfajoktól nem szabad megtagadnunk az elismerést; le kell győznünk irántuk való ellenszenvünket!!

A tudomány világitó fáklyájával kezünkben járunk elől a jó példával! Világosítsuk fel a köznépet ez állatok nagy értékéről, megfizethetetlen hasznáról az ipar és gyümölcs-termelés terén! Oktassuk az ifjúságot megbecsülésükre; gátoljuk meg őket az ártatlan lények üldözésében, s akadályozzuk meg lelketlen kínzásukat!

Mert, ha meg kell védenünk az állatvilág hatalmasabb, erőt kifejtési tudó egyedeit a bántalmazások ellen, sokkal inkább kötelességünk oltalmunkba venni a védtelen állatokat. Legméltóbban vélem befejezni szerény értekezésemet, ha a nagy szellemek kitűnő gondolatai közül, melyekkel az állat-védelemről nyilatkoztak, idézem a jeles írónő, s fenkölt szellemű honleány, B. Büttner Lina arany-mondását:

«Csak a ki az emberszeretet erényével bir, képes részvétet érezni az állat iránt is. Mert a ki kegyetlen tud lenni a védtelen állathoz, annál embertársai is hasztalan keresnének könyörületet!»

Budapest. II. ker. állami főreáltanoda önképző köre.

Néhány vonás az állatokról.

Irta: EICHHARDT FRIGYES.

Jelige: «Az igazságos könyörül barmán,
de az istentelen szívű könyörtelen.»
Salamon. XII. 10.

Régen, régen volt, a világ teremtése utolsó napján, midőn a mindenható így szólt: «Teremtsünk embert, hozzánk hasonlót, ki a tengerek halain, a madarakon, minden állaton, az egész földön, minden férgen, mely a földön esuszik vagy mászik, uralkodjék.» Örömmel fogadta az ember ezen engedélyt és teljesítette is azt a legutolsó bötüig. Épp így követte ezt is: «Minden a mi mozog és él, legyen eledeltek.» Azon hozzátételt azonban, mely ezt követte: «De ne egyétek a húst, mely még él az ő vérében,» vagyis ne kinezétek az állatokat, ugyszólván figyelmébe se vette. Pedig azon hosszú kifejlődési stadiumon, melyen az emberiség keresztül ment, míg eredeti állapotából a műveltség e mai magas fokára emelkedett, számtalanszor, a legkülömbözőbb viszonyokban találkoztunk